

Roseta Milinović (13. 12. 1930. – 23. 2. 2011., Rijeka) – Crtice iz života i rada

Roseta Milinović (13/12/1930-23/02/2011, Fiume) – Sketches from life and work

Marija Spevan¹, Amir Muzur^{1,2}

¹Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija

²Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

Sažetak

Djetinjstvo, školovanje i profesionalni put Rosete Milinović proteže se kroz nekoliko prijelomnih povijesnih razdoblja koja su ujedno obilježila i uvjete u kojima se živjelo, školovalo i radilo. Tijekom rata i poraća u zemlji vlada loša epidemiološka situacija, dolazi do pojave tuberkuloze, pjegavca, malarije, trbušnog tifusa i difterije. U bolnicama se bilježi povećan broj hospitaliziranih pacijenata i manjak zdravstvenog osoblja. Rad se temelji na usmenom svjedočanstvu i sjećanjima Božidara Milinovića, sina Rosette Milinović, te dokumentima u privatnom posjedu. Rekonstrukcijom života, školovanja i profesionalnog rada Rosete Milinović možemo dodatno rasvijetliti uvjete u kojima su radile medicinske sestre od pedesetih do devedesetih godina prošlog stoljeća. Nisu pronađeni dokumenti koji bi dali detaljnije informacije o nazivima institucija, diplomama, vremenskom periodu pohađanja škole, uvjetima upisa te postignutom uspjehu.

Ključne riječi: Dječja bolnica Kantrida, povijest sestринства, Rijeka, Roseta Milinović

Abstract

Roseta Milinović's childhood, education, and career path spanned several historical turning points that shaped the conditions in which she lived, studied, and worked. During the war and wartime, the epidemiological situation in the country was poor, with tuberculosis, typhus, malaria, typhoid, and diphtheria. There was an increased number of hospitalized patients and a shortage of health personnel in the hospitals. The work is based on oral testimonies and memories of Božidar Milinović, the son of Rosetta Milinović, and documents from private collections. By reconstructing the life, education, and professional activity of Roseta Milinović, we can shed additional light on the conditions under which nurses worked from the 1950s to the 1990s. No documents have been found that would provide more precise information about the names of the institutions, the diplomas, the period of school attendance, the conditions of enrollment, and the successes achieved.

Keywords: History of nursing, Kantrida children's hospital, Rijeka, Roseta Milinović

Primljeno / Received 30. rujna 2024. / September 30th 2024;

Prihvaćeno / Accepted 12. prosinca 2024. / December 12th 2024;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Dr. sc. Marija Spevan, mag. med. techn., Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija, e-mail: mspevan@uniri.hr

Uvod

Djetinjstvo, školovanje i profesionalni put Rosete Milinović proteže se kroz nekoliko prijelomnih povijesnih razdoblja koja su obilježila i uvjete u kojima se živjelo, školovalo i radilo. Rijeka je od 1924. do 1943. godine pripadala Kraljevini Italiji, a 1947. godine pripojena je Jugoslaviji. Od 1991. godine Rijeka pripada Republici Hrvatskoj [1].

Tijekom i neposredno nakon rata u zemlji je vladala loša epidemiološka situacija, dolazi do pojave tuberkuloze, pjegavca, malarije, trbušnog tifusa i difterije [2, 3]. U bolnicama se bilježio povećan broj hospitalizacija, ali i manjak zdravstvenog osoblja. Sestre milosrdnice koje su do tada radile kao bolničarke i medicinske sestre prisiljene su napustiti bolnice ili nastaviti raditi u civilnom odjelu, a one koje nisu pristale na to, ostale su bez posla u bolnici [2, 3].

Djetinjstvo i školovanje

Roseta Milinović rođena je 13. prosinca 1930. godine u Rijeci kao jedino dijete Marie Avello i Vita Domenica. Roseta

SLIKA 1. Roseta Milinović, snimljeno 1948. godine.
Izvor: privatno

Milinović rođena je kao Pietra Rosa Avello (Slika 2.). Otac je bio Talijan, rođen u Bariju u Italiji, regija Puglia. Radio je kao bolničar u bolnici „Sv. Duh“ u Rijeci. Otac je otišao na ruski front s kojeg se nikada nije vratio [4].

Majka Maria održavala je stanove u nekoliko židovskih obitelji. Obitelj Avello živjela je u vrlo skromnim prilikama, gotovo na rubu siromaštva [4]. Rijeka je oduvijek bila vrlo tolerantan grad, a takva je i ostala. Smjestila se na raskrižju kopnenih puteva između istoka i zapada te morskog puta na jugu i puteva prema sjeveru. Zahvaljujući svemu tome, u Rijeci se već u 15. stoljeću nastanilo mnoštvo različitih naroda i vjera. U to doba ondje su se nastanili i prvi židovi. Najstariji pronađeni dokumenti iz 1441. godine dokazuju prisustvo prvih židova koji su došli u Rijeku [5].

1 REPUBLIKA HRVATSKA
REPUBLIC OF CROATIA
UREDIJ DRŽAVNE UDRUGE U
DEPARTMANU GOSPODARSKOJ ŽUPANIJI
MATICE RODENIH
SERVISI IZ OBLASTI CIVILNOG
POSREDOVANJA
MATICE RODENIH RIJEKA

2

3 IZVADAK IZ MATICE RODENIH br. 230/1930
IZVADAK IZ AKTIVNOG SADRŽAJA

4 DATUM IZDAVANJA
DATE OF DELIVERANCE
26 10 2006 RIJEKA

5 PREZIME
NAME
AVELLO

6 IME
FIRST NAME
ROSSETTA

7 SPOL
SEX
F
8 DANA
DAY
26
9 MJESECA
MONTH
10
10 GODINE
YEAR
2006

11 PREZIME
NAME
AVELLO

12 IME
FIRST NAME
VITO

13 PREZIME
NAME
AVELLO

14 IME
FIRST NAME
MARIA

15 OČI I MATICE IZ IZVADAKA IZ MATICE
ACTS OF BIRTH EXTRACTS

16 MAK = Milinović Božidar, Kotov, 07.02.1953.
-/Prezime MILINOVIĆ,
6/Ime ROSSETTA, Rijeka, 20.04.1990.

17 DATUM IZDAVANJA
DATE OF DELIVERANCE
07 02 1953

18 PREZIME
NAME
AVELLO

19 IME
FIRST NAME
VITO

20 PREZIME
NAME
AVELLO

21 IME
FIRST NAME
MARIA

BOJARA ČAKARUN

OBRAZAC
FORMULE

B 000125

SLIKA 2. Rodni list s dokazom o službenoj promjeni imena.
izvor: privatno.

Nije poznato koju je osnovnu školu pohađala u Rijeci, ali postoji sačuvana fotografija iz tog vremena. Na fotografiji nemaju sve učenice uniformu. Prema iskazu sina, djevojčice iz siromašnih obitelji nisu nosile uniforme, već samo bijele haljine [4].

Rosetta i majka u vrijeme II. svjetskog rata živjele su u jednoj kućici na Belvederu u blizini centra Rijeke. Kuća je srušena u vrijeme bombardiranja Rijeke i osiguran im je nužni smještaj [4].

Prvo bombardiranje Rijeke dogodilo se 7. siječnja 1944. godine, 27 američkih bombardera B17 bacilo je oko 350 bom-

SLIKA 3. Rosetta prilikom odlaska oca na ruski front, izvor: privatno

bi na Rijeku [6]. Drugo bombardiranje dogodilo se 21. siječnja 1944. godine, a zbog mraka nije bilo moguće utvrditi koliko je aviona bilo u tom drugom pokušaju. Stradalo je 17 ljudi i uništeno je puno građevina [6].

Nužni smještaj nalazio se u ulici koja danas nosi ime Irene Tome. Tamo su živjele dok majka nije preminula u 42. godini života. Rossetta je vrlo rano počela raditi jer je njezina majka već bila bolesna i trebale su se prehraniti. Imala je oko 15 godina. Najprije je radila u Dječjoj bolnici na Kantridi u doba Italije [4].

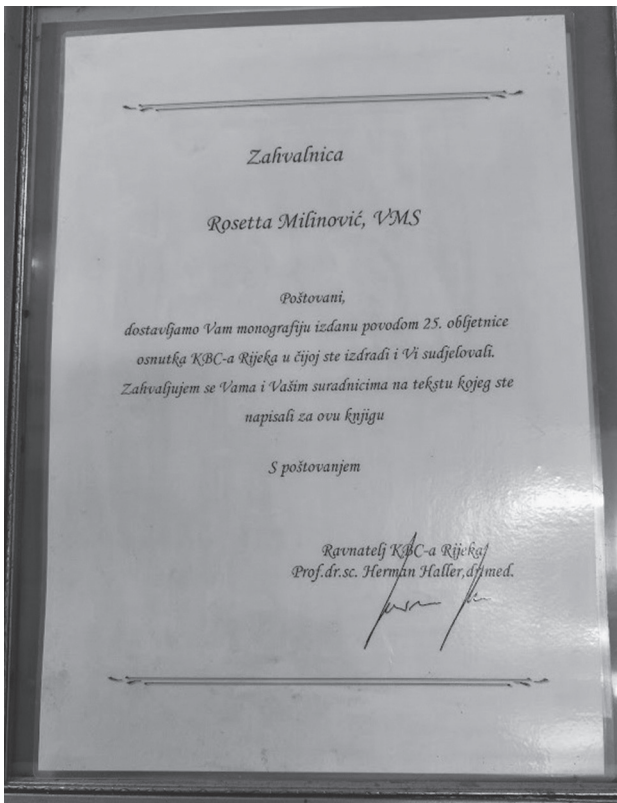
Dječja bolnica Kantrida započela je s radom 1924. godine kao dječja primorska kolonija za oporavak i liječenje siro-

SLIKA 4. Rosetta s učenicama u školi, desno gore u bijeloj haljini, izvor: privatno

mašnije djece u prostorima bivše nadvojvodske vile, s kapacitetom od 165 postelja. U nju su zaprimana slabo uhranjena, distrofična, rahitična, anemična djeca i djeca s tuberkulozom pluća i ostalim kroničnim bolestima. Bolnica od 1947. do 1949. godine djeluje pod imenom Dječja bolnica, a potom se pretvara u ustanovu za liječenje koštano-zglobne dječje tuberkuloze s 220 kreveta [8].

Svaki dan u 10 sati ujutro imali su *raduno*. *Raduno* bi, prema riječima gospodina Božidara, značilo okupljanje. Okupili bi se svi mali pacijenti, sestre i liječnici. Zatim bi došao doktor Deveskov na balkon i rekao im što trebaju taj dan raditi. Svaka je sestra išla sa svojim pacijentima na odjel. Ona je imala 35 malih pacijenatau kojima je brinula i cijeli je dan radila. No, sestre su morale i puno učiti, ponajviše od starijih sestara. U ono vrijeme, u Dječjoj bolnici postojao je ženski internat i izvan bolnice današnja zgrada Vila Maria na riječkom zavoju koja je bila ženski internat. Tamo su učile i živjele, s tim da su posjete roditelja i rodbine bile samo jednom mjesečno (ako im je bilo potrebno nešto od odjeće; čarapice, gaćice i drugo). Dok je bila u Internatu, završila je školu. Prvo je bila bolničarka, a onda je korak po korak završila medicinsku školu, i na kraju Višu školu za medicinske sestre (Slika 5.).

SLIKA 5. Dokaz o višoj stručnoj spremi, izvor: privatno

Supruga Božidara upoznala je 1947. godine kad je iz Boke kotorske došao u Rijeku. U Rijeci je završio školu za telegrafa i radio cijeli život na brodu kao telegrafist. Preminuo je 1989. godine. Imali su dvoje djece [4].

Radno iskustvo

U doba kad je bila u dječjoj bolnici (1948. – 1951.), radila je na odjelu za TBC kostiju i tada je radila kao jedina sestra bolničarka na tom odjelu (Slika 6.).

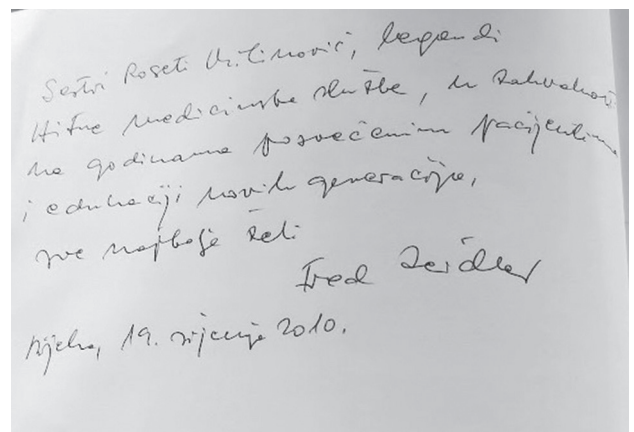

SLIKA 6. Službenička knjižica, izvor: privatno

Radno vrijeme bilo je u dvije smjene. Kad je radila ujutro, radila do 14 sati i onda opet popodne od 18 sati do drugi dan 6 ujutro, noćnu smjenu je radila svaki treći dan. Kad je smjena završila, nije išla kući, nego je morala ostati prati platnene pelene, očistiti svakom malom pacijentu cipelice i to sve posložiti ispred spavaćih soba. Rosseta je jako voljela svoj posao. Ona je od prvog dana rada pa sve do umirovljenja znala reći: „Problemi – van posla, ovdje se radi“, to je bilo njezino pravilo – red, rad i disciplina. Kad je došla raditi u Riječku bolnicu (1951. – 1986.) uniforma joj je bila siva, imala je bijelu flajdu (flajda – školska keclja http://www.benkovac.rs/vocabulary_letter.php?letter=F) i kopicu na glavi. Poštovali su je i cijenili i liječnici i medicinske sestre [4].

O tome koliko je bila cijenjena u prilog govore i novinski natpisi o njezinu odlasku u mirovinu.

Tekst iz novinskog članka govori o tome kako je Rosseta bila predana poslu bolničarke, kako su mladi liječnici učili od nje, o međuljudskim odnosima i važnosti predanosti poslu

SLIKA 7. Posveta dr. Freda Zeidlera, izvor: privatno

